

Till Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2009-01-29
Dnr 2009/53

Teckenspråk- och dövblindtolkutbildningen samt skrivtolkutbildningen bör bli högskoleutbildning

SDR, HRF, FSDB och DHB¹ anser att teckenspråks-/dövblindtolkutbildning och skrivtolkutbildning ska ges på högskolenivå. Bland de länder som har teckenspråkstolkutbildning är Sverige ett av få där utbildningen inte är förlagd till universitet/högskola. Så har t.ex. de nordiska grannländerna liksom Irland, Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Holland, Ungern och USA den grundläggande teckenspråkstolkutbildningen på universitet och/eller högskola. Även skrivtolkutbildning förekommer i andra länder på akademisk nivå.

Forskning om tolkning för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet saknas idag i Sverige. Det är nödvändigt att den kommer igång för att få djupare kunskap inom området. I länder med tolkutbildningen på universitetsnivå förekommer forskning om tolkning eftersom akademiskt utbildade tolkar där kan fortsätta med studier inom forskarutbildning.

Härmed ansöker vi om att departementet under 2009 ser över möjligheten att medel tilldelas Stockholms universitet för att anordna teckenspråk-/dövblindtolkutbildning och att utreda möjligheten att anordna skrivtolkutbildning.

Varför högskolenivå?

- Kvalitetssäkring
- Akademiskt utbildade lärare
- Undervisning på vetenskaplig grund
- Möjlighet till internationellt samarbete på akademisk nivå. Idag är elever och lärare på tolkutbildningarna i praktiken utestängda från nätverk och utbytesverksamhet och möjligheter till forskningssamverkan.
- Postgymnasiala studiemedel ska användas till postgymnasiala studier som kan leda till akademisk examen och forskningsmöjligheter. Idag är tolkeleverna hänvisade till studiemedel men får ingen akademisk examen.
- Forskning kommer igång

Teckenspråk- och dövblindtolkutbildning

Teckenspråk och teckenspråkstolkning

Det svenska teckenspråket är ett av Sveriges språk. I regeringspropositionen *Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik* står följande: "I Sverige används förutom svenska språket och svenskt

¹ SDR Sveriges Dövas Riksförbund, HRF Hörselskadades Riksförbund, FSDB Förbundet Sveriges Dövblinda, DHB Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn.

teckenspråk ett flertal andra språk” (prop.2005/06:2). Skrivningen i propositionen står helt i överensstämmelse med riksdagens ställningstagande 1981, nämligen att teckenspråk är ett språk, dövas första språk och undervisningsspråk i specialskolan. Genom riksdagsuttalandet markerade Sverige, som första land i världen, att teckenspråk är språk likvärdigt med andra språk.

I betänkandet *Värna språken* SOU 2008:26 föreslås att det svenska teckenspråkets ställning ska regleras i den kommande språklagen och att det allmänna får ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning på universitet/högskola

Enligt utredningen *Översyn av teckenspråkets ställning* SOU 2006:54 behöver utbildningen av teckenspråks-/dövblindtolkar respektive skrivtolkar en starkare styrning och kvalitetssäkring. Utredningen menar att den nuvarande 4-åriga teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen bör delas upp i två separata delar, en 2-årig teckenspråkutbildning och en 2-årig tolkutbildning. Den 2-åriga tolkutbildningen föreslås förläggas till universitet/högskola.

Stockholms universitet

Stockholms universitet är det enda universitetet i Sverige som har professurer i teckenspråk och Svenska som andraspråk för döva. Båda är knutna till Institutionen för lingvistik. Där finns även utbildade lärare och doktorander som forskar i båda ämnena.

Institutionen för lingvistik har alltså goda förutsättningar att erbjuda en grundläggande teckenspråks- och dövblindtolkutbildning. Dels är ämnet teckenspråk och svenska som andraspråk för döva redan etablerade ämnen med såväl grundutbildning och forskarutbildning, dels har man erfarenhet av tolkutbildning då de båda ämnena i samverkan periodvis har erbjudit påbyggnadsutbildning för utbildade tolkar. För närvarande ges kortare distanskurser för yrkesverksamma tolkar.

Kostnadsberäkningen nedan gäller en 2-årig grundutbildning för 12 studerande. För tillträde till utbildningen kommer mycket goda färdigheter i svenska och teckenspråk att krävas. Efter grundutbildningen bör studenterna kunna få fortsätta tolkstudierna ytterligare ett år för fil.kandexamen och gå vidare till en 2-årig masterutbildning i språkvetenskap med inriktning på tolkning för döva, hörselskadade och dövblinda. Härigenom säkerställs möjligheterna till forskning inom området.

Skrivtolkutbildning

Skrivtolkning sker genom att en skrivtolk överför det talade språket till skrift som användaren följer genom att läsa på en skärm. För att kunna förmedla det talade ordet via skrift på ett begripligt sätt är det bland annat viktigt att ha kunskap om skillnader mellan tal och skrift samt om läsprocessen.

Skrivtolkutbildningens placering varierar internationellt. I USA och Kanada finns utbildning på college och hos privata utbildningssamordnare och i Holland på universitetsnivå. I England genomgår man en examination för att få bli medlem i ett skrivtolkregister som garanterar godkänd standard.

Behov av utredning

Vi förordar att skrivtolkutbildningen läggs på högskolenivå. Frågan behöver dock utredas närmare. Området skrivtolkning är ett kraftigt eftersatt område när det gäller forskning. En grund

till skrivtolkutbildning på högskola måste således byggas upp innan den kan starta, bland annat genom att inventera vilka möjliga forskningsområden som kan bidra med kunskaper till en sådan utbildning, t.ex. textforskning och psykolingvistisk forskning.

Uppdrag

Stockholms universitet har idag inte motsvarande beredskap för att erbjuda skrivtolkutbildning som teckenspråks-/dövblindtolkutbildning. Men vi ser gärna att de två utbildningarna för tolkar till hörselskadade, döva och dövblinda finns nära varandra. Uppdraget att utreda möjligheterna att bygga upp en kvalificerad skrivtolkutbildning bör därför ges till Institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet.

Kostnadsberäkningar

2-årig teckenspråks-/dövblindtolkutbildning för 12 studerande med start höstterminen 2010

Undervisning (inkl. sex månaders planerings- och utvecklingsarbete före kursstart. Summan inkluderar även kostnader för praktikperioder samt universitetets omkostnadspåslag): 8 900 tkr
Uppskattad kostnad för språklabb för övningar i simultantolkning (s.k. språkboxar): 4 400 tkr
(exkl. moms och ev. importkostnad)

Summa: 13 300 tkr²⁾

Utredning skrivtolkutbildning

2 månaders utredningsarbete (inkl. universitetets omkostnadspåslag): 115 tkr

Totalsumma: 13 415 tkr

För samtliga förbund

Med vänlig hälsning

Lars-Åke Wikström
ordförande i Sveriges Dövas Riksförbund

Sveriges Dövas Riksförbund
Hörselskadades Riksförbund
Föreningen Sveriges Dövblinda
Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn

Kontakt:
Suzanne Albhin
intressepolitisk sekreterare
suzanne.albhin@sdrf.se
telefon: 08-442 14 94
mobil: 073-532 37 23

² För följande kursomgångar bortfaller kostnader för planering och utvecklingsarbete samt investeringskostnad för språklabbet. Beräknad kostnad för ny kursomgång med start ht 2011: 8 700 tkr.